

Γλωσσική διαφοροποίηση: Η «γλώσσα των νέων»

Βλ. Iordanidou A. & I. Androutsopoulos, “Teenage Slang in Modern Greek” (1997).

Η «γλώσσα των νέων» χαρακτηρίζεται από στερεότυπες, ημι-παραγωγικές γλωσσικές δομές. Υπάρχει ένας γενικός μηχανισμός εξέλιξης της γλώσσας των νέων; Εξετάστε την ακόλουθη υπόθεση: Η παραβίαση της «κοινής»/νόρμας δημιουργεί *υπονοήματα*, που με τον καιρό (ή εντός μιας παρέας) γίνονται *συμβατικά*, δηλ. *προϋποθέσεις*. Εξίσου ενδιαφέρον είναι το πόσο εύκολα «ξεχνιούνται» αυτά τα συμβατικά υπονοήματα (όσο μεγαλώνει κανείς, αλλάζοντας κοινωνικούς ρόλους κλπ.).

Ορισμένα παραδείγματα από τη «γλώσσα των νέων» (καταγραφή: ~1995):

1. Μορφολογία

- 1.1. Παραγωγή. Επιθήματα: -άρω, -άς, -άκας, -άτος, -άκι, -όνι, -ιάρης, -ιάρω, -όβιος, -ιά, -ιλίκι, -άδικο, -ίδια, -άνος κτλ. αποκοπή: *ματσό*, αποκοπή + αναδιπλασιασμός: *φου-φου*, back slang (Fr. verlan): *λοστρέ* < *τρελός*, αλλαγή γένους (τονισμού / επιθήματος): *τάσακος* < *τασάκι*, ψευδοεπιθήματα: *μουγκαφόν* < *μουγκαμάρα*, λογοπαίγνια: *dealer* > *ντιλέρι*, *καντηλέρης*, μηχανισμοί επίτασης: ενισχυτικά προθήματα: *ψιλο-*, *χοντρο-*, *καρα-*, ενισχυτικά επιθήματα: -άρος / άρα κ.ά.
- 1.2. Σύθεση: [ρίζα + ρίζα]: *γκομενοφύλακας*, [P + ρίζα]: *πρηξαρχίδης*, *μπορόλας* (*ξερόλας*), παραθετικά σύνθετα: *παιδί-κουμπί* κτλ.

2. Σύνταξη

- 2.1. Μετασχηματισμός ονομάτων σε κατηγορηματικά επίθετα ή ονοματικούς προσδιορισμούς: *ο τύπος είναι αστέρι*, *αστέρι γκόμενα*
- 2.2. Λεκτικοί τρόποι για τη δημιουργία νέων ιδιωματικών εκφράσεων:
 - 2.2.1. [P + O]: *παθαίνω φρίκη*, *χτυπάω μπιέλα*, *βαράω ενέσεις*, *τραβάω λούκι*
 - 2.2.2. Κενά αντωνυμικά στοιχεία: *την είδα*, *την άκουσα*, *την ψάχνω*, *μου τη βιδώνει*, *τα πήρα στο κρανίο*
 - 2.2.3. [είμαι / έχω + κατηγορηματικά εμπρόθετα]: *είναι για πολλές σφαλιάρες*, *την έχω στο περιμένε*
 - 2.2.4. Επίταση άρθρου: *το μπαρ*, *η γκόμενα*
 - 2.2.5. Παράλειψη πρόθεσης, κυρίως μετά από ρήματα κίνησης: *Πάσχα πάω Μύκονο*, *Είχε τραπέζι Σάββατο Μερσέντες*
 - 2.2.6. Ανακατηγοριοποιήσεις: *το άτομο είναι βλήμα* / *τσίου* / *γεια σου*, *έπιλος*, *αδέρφω*
 - 2.2.7. Επιτακτικά Ο: *φώνιο φάση*, *μπόμπα ταινία*, ενισχυτικά συντάγματα: *και γαμώ ...*, *και πολύ ...*, *... ενισχυτικά επιρρηματικά: τελείως ...*, *ούτε με...*
 - 2.2.8. αρνητικά στερεότυπα: *ούτε με σφαίρες*, *δεν παίζεται* κτλ.

3. Λεξιλόγιο

- 3.1. πλήθος φρασεολογισμών: *με γράφει*, *την κάνω*, *τα παίρνω στο κρανίο* κτλ.
- 3.2. σημασιολογικοί νεολογισμοί (με μεταφορές, μετωνυμίες, συνειδοχές, αντιφράσεις), π.χ.
 - 3.2.1. [-έμφυχο, -ανθρώπινο] χρησιμοποιούνται μειωτικά: *τυρί*, *ψάρι*, *κρέας*
 - 3.2.2. μεταφορική χρήση κύριων ονομάτων: *Λάκης*, *Κάθριν*
 - 3.2.3. [-έμφυχο] για δήλωση καταστάσεων μέθης, μαस्तούρας κτλ.: *κόκαλο* (πβ. *stoned*)

- 3.2.4. ρήματα δηλωτικά σωματικών λειτουργιών χρησιμοποιούνται για τη δήλωση νοητικών καταστάσεων ή λειτουργιών: *δεν μασάω, μας έλκ...*,
- 3.3. συνειρμική συνωνυμία: *καληνυχτιάς, καληνύχτας, κρεβατιάς, σινεμαδάκις, ταρίφας, τηλεφωνάκις, φύλακας, γκομενοφύλακας, φιλάκις* κτλ.
- 3.4. δανεισμός (μόνο σε ορισμένα λεξικά πεδία, και πάντως τα δάνεια χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό προσαρμογής): *freak out, φρικάρω, φρικιό· original, οριτζιναλιά· cool, κουλαριστός, κουλάρω* κλπ.
4. **Διαλογικοί δείκτες**
- 4.1. *μιλάμε, σου μιλάω, (και) καλά* κτλ.
- 4.2. πολυάριθμες αξιολογικές / επιτακτικές εκφράσεις: *τζάμι, αστέρι, μπόμπα, ψώνιο, ζόρικo, με χίλια, του θανατά, και γαμώ, και πολύ [+ O/E], στο πολύ*
- 4.3. λέξεις ή φρασεολογισμοί που χαρακτηρίζουν λεκτικές τακτικές: *θάψιμο, γαλιφιιά, μπινελίκι* κ.ά.
- 4.4. αποδοχή-ανταπόκριση: *έμεινα αλάλου, κουφαίνω, αφήνω κάγκελο, καμία σχέση*
- 4.5. άτομα/στάσεις: *γλείφτης, φλόκος* κτλ.

Άσκηση 1 α. Άλλα γλωσσικά χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων. Επικοινωνιακά χαρακτηριστικά. Ποιες (διαλογικές) λειτουργίες επιτελεί η γλώσσα των νέων; **β.** Προσδιορίστε μια ερευνητική διαδικασία για την καταγραφή της γλώσσας των νέων που να αποφεύγει το «παράδοξο του παρατηρητή».

Άσκηση 2. Ο Σαράντος Ι. Καργάκος γράφει για τη γλώσσα των νέων (*Αλαλία, ήτοι το σύγχρονο γλωσσικό μας πανόραμα*, Αθήνα: Gutenberg, 1985): «πρόκειται για μια νεοαργκό» που χρησιμοποιείται «για να κάνει το ανθρώπινο χυδαίο και το χυδαίο χυδαιότερο. Ο μάγκας του σήμερα χρησιμοποιεί [διάφορους] όρους για να εκφράσει την ηλιθιότητά του, τη σεξουαλική του ανωριμότητα, τον πνευματικό και ηθικό του υποσιτισμό» (σ. 20). «Ήδη πολλοί νεαροί έχουν αρχίσει να συνεννοούνται με νοήματα ή με γρυλισμούς» (σ. 29). «Οι νέοι μας – εξαιρώ βέβαια μια προνομιούχα μερίδα – έχουν φτάσει στο σημείο να συνεννοούνται με γρυλισμούς και παντομίμες, όμοια με το δελτίο ειδήσεων της Ε.Ρ.Τ. 2 για του κωφαλάλους» (σσ. 59-60) «Το ελληνόπουλο, μολονότι είναι κληρονόμος του μεγαλύτερου γλωσσικού θησαυρού, χρησιμοποιεί κάπου λιγότερο από 1000 λέξεις, όσες δηλαδή κι ο κτηνοτρόφος για να συνεννοηθεί με το κοπάδι του» (σ. 64). «Την τελευταία, ίσως και τη χαριστική βολή στη γλώσσα μας τη δίνουν οι νέοι. Εννοούμε το *γλωσσικό Χουλιγκανισμό*, που φέρνει τη γλώσσα μας στην εποχή των σπηλαίων. Οι νέοι μας, όπως ακρωτηριάζουν τις προτομές των ηρώων, όπως βεβηλώνουν ιερούς χώρους και μνημεία, έτσι ακρωτηριάζουν και βεβηλώνουν και τη γλώσσα μας» (σ. 109). Σχολιάστε.

Άσκηση 3. Η αποτυχία των εξεταζομένων στο μάθημα της έκθεσης κατά τις εισαγωγικές εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο το 1985, η οποία αποδόθηκε στην άγνοια των λέξεων «ευδοκίμηση» και «αρωγή», θεωρήθηκε από πολλούς δείγμα της αυξανόμενης «λεξιπενίας» των νέων που οφείλεται στην έλλειψη επαφής με «παλαιότερες μορφές της γλώσσας μας». Να βρείτε σχετικά δημοσιεύματα στον Τύπο της εποχής, να συγκεντρώσετε τα σχετικά επιχειρήματα, να τα ταξινομήσετε και να τα σχολιάσετε.

Σύνδρομο της αγλωσσίας

Η παρέκκλιση από τη νόρμα δεν γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική γλωσσική ποικιλία αλλά ως μηδενική γλώσσα. Το ίδιο και η μείξη: λ.χ. πολλοί «ορθόδοξοι» δημοτικιστές μιλούν για αγλωσσία προκειμένου να χαρακτηρίσουν τη μείξη της «καθαρής» δημοτικής με «λόγιους» τύπους (της καθαρεύουσας). Συνήθης διατύπωση: «Χάνεται η γλώσσα μας».